

RAQAMLI PLATFORMALARNING BIZNES JARAYONLARI, MARKETING VA MIJOZLAR BILAN O'ZARO ALOQALARGA TA'SIRINI BAHOLASHNING HOLATI

Rizayeva Nilufar Oblakulovna

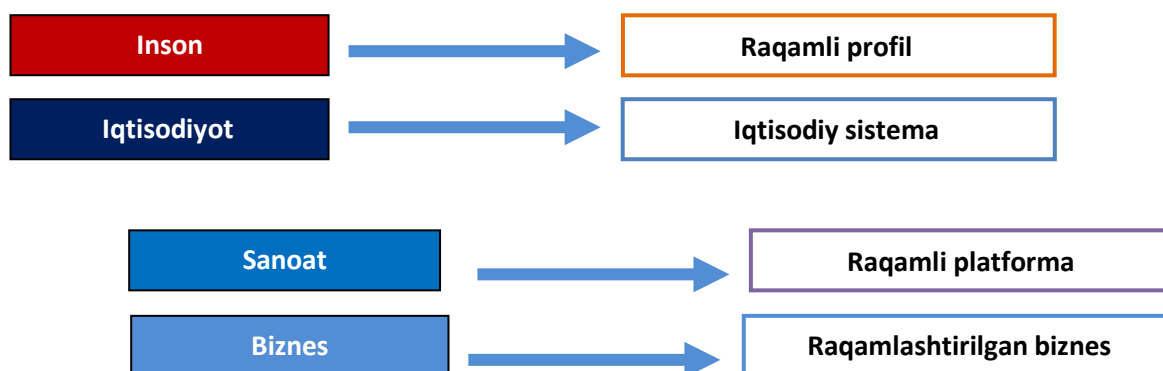
TDIU "Ijtimoiy fanlar" kafedrası katta o'qituvchisi Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi

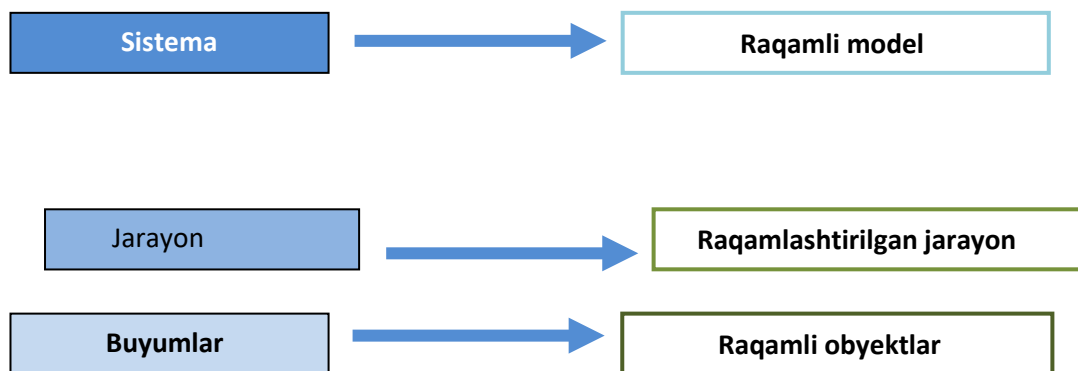
MBA Kichik biznes va tadbirkorlik yo'nalishi tinglovchisi

Annotasiya: Raqamli iqtisodiyotning eng muhim va hal qiluvchi texnologiyasi raqamli platformadir. Ushbu maqolada raqam platformalarning turlari, rivojlantirish yo'nalishlari ularni milliy iqtisodiyotdagi o'rni va ahamiyati iqtisodiy ko'rsatkichlar orqali yoritilgan.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, raqamli platformalar, raqamli profil, raqamli muhit, iqtisodiy sistema, raqamlashtirilgan biznes, raqamli model, raqamlashtirilgan jarayoni, raqamli sanoat

Raqamli iqtisodiyotning eng muhim va hal qiluvchi texnologiyasi raqamli platformadir. Raqamli iqtisodiyot platformasi – iste'molchilar va ishlab chiqaruvchilarning ehtiyojlarini ta'minlaydigan funktsiyalar va xizmatlar to'plami bilan raqamli muhit (dasturiy va apparat kompleksi), shuningdek, ular o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri muloqot qilish imkoniyatlarini amalga oshiradi.

1-rasm.Sanoatning raqamli shakli

Dasturiy ta'minot mahsuloti sifatida platforma barcha zarur texnologiyalarni to'playdi, bu ko'p sonli foydalanuvchilarga ma'lumot olish, yuqori sifatli rejalashtirish, tahlil xizmatlari va eng muhimi, bozorga (mijozlar, ishlab chiqaruvchilar, xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlar va boshqalar) kirish huquqini beradi. Platformaning qiymati to'g'ridan-to'g'ri muloqot qilish imkoniyatini taqdim etish va ishtirokchilar o'rtasidagi o'zaro ta'sir o'tkazish tartibini osonlashtirishdir.

So'nggi yillarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini (AKT) rivojlanishida to'rtta holat bilan bog'liq bo'lgan sifatli siljishlar kuzatilmoqda :

- raqamli texnologiyalar doimiy ravishda o'zlarining qo'llanilish doirasini kengaytirmoqda;
- tegishli vositalarni kiritish va ulardan foydalanish xarajatlarini doimiy ravishda pasayib bormoqda;
- iqtisodiy faoliyatni raqamlashtirish darajasi doimiy ravishda o'sib bormoqda (shu jumladan, dastlabki ikki omil ta'siri tufayli);
- raqamli qurilmalarning (kompyuterlar, telefonlar, Internetga ulangan aqlli moslamalar va qurilmalar) mavjudligi va tarqalishi doimiy ravishda o'sib bormoqda.

Ushbu holatlar majmui raqamli platformalar tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan raqamli ekotizimlarning rivojlanishiga asoslangan yangi biznes modellarining iqtisodiy jihatdan maqsadga muvofiq bo'lishi uchun sifat jihatidan yangi shart-sharoitlarni shakllantirishga olib keldi. Raqamli iqtisodiyot ekotizimi – ularga tegishli texnologik platformalar, amaliy Internet xizmatlari, analitik tizimlar, davlat hokimiyati organlari

axborot tizimlari, tashkilotlar va fuqarolarning doimiy hamkorligini ta'minlaydigan tashkilotlarning hamkorligi. Raqamli platformalar raqamli iqtisodiyotning muhim vositasi bo'lib, ko'plab yangi texnologiyalarni birlashtiradi va foydalanuvchilarga (ishlab chiqaruvchilar ham, iste'molchilar va vositachilarga ham) eng yaxshi raqamli vositalar va erkin raqobat bozorida foydalanish imkoniyatini beradi, bu esa tegishli segment- dagi o'yin qoidalarining sifat jihatidan o'zgarishiga olib keladi.

Raqamli platformalar mezonlari. Korxonani "raqamli platforma" niqlash mezonlari:

1. Platforma ishtirokchilarining o'zaro ta'sirini algoritmlash: ishtirokchilarning o'zaro munosabatlari aniq belgilangan algoritm doirasida amalga oshiriladi.

2. Platforma ishtirokchilarining o'zaro manfaatli munosabatlari.

3. Hamkorlik uchun platformadan foydalanadigan ishtirokchilar sonining ahamiyati (miqyosi). Platformaning barcha potentsial ishtirokchilari: jamiyat, iqtisodiyot, mamlakat, dunyo uchun ahamiyatga ega.

4. Ishtirokchilarning o'zaro hamkorligi amalga oshiriladigan yagona axborot muhiti va tegishli axborot-texnologik infratuzil- maning mavjudligi.

5. Platformaning turli ishtirokchilarining o'zaro ta'siri ostida tranzaksion xarajatlarni kamaytirish shaklida ta'sirning mavjudligi –platformalarsiz bir xil o'zaro ta'sirga nisbatan. Shu bilan birga, bunday ta'sirga ma'lumotlar bilan ishlashning muayyan texnologiyalarini qo'llash va yoki biznes jarayonlarini qayta tashkil etish orqali erishish kerak.

Raqamli platformalarning o'ziga xos xususiyatlari :

1. Platformaning maqsadi raqamli platforma yordamida amalga oshiriladigan asosiy faoliyatdir .

2. Ishtirokchilar guruhlarini yoki raqamli platformadan foydalanadigan partiyalar, shuningdek, asosiy benefitsiar (o'z mol-mulkini yoki moliyasini daromad olish uchun ishonchli boshqaruvga bergan shaxs) platformadan foydalanish orqali faoliyat natijalari bilan raqamli iqtisodiyotga hissa qo'shadigan platformaning mavjudligi va ulardan foydalanish. Uning maqsadi va bunday benefitsiarning platformaga bo'lgan talablari.

3. Platformada ma'lumotlarni qayta ishlash darajasi. Ishtirokchilar tomonidan platformaga kiritiladigan ma'lumotlarga ishlov berish qanday darajadagi samaraga erishish uchun :

-axborotni qayta ishlashning ma'lum bir texnologik jarayonini bajarish (ma'lum bir ma'lumotni qayta ishlash texnologiyasiga xos bo'lgan bir qator texnik operatsiyalarni birlashtirish);

-qarorlar qabul qilish uchun ma'lumot olish (ma'lum bir iqtisodiy subyektning biznes jarayonini avtomatlashtirish doirasida bir qator texnologiyalardan foydalanishni yig'ish);

-iste'molchiga mahsulot, xizmatni taqdim etishdan biznes samarasini olish (iqtisodiyot subyektlari o'rtasida iqtisodiy bitim doirasida bir qator alohida avtomatlashtirilgan biznes-jarayonlarni qo'llashni birlashtirish).

4. Raqamli platformaning infratuzilmasi. Raqamli iqtisodiyot subyektlarining faoliyati amalga oshiriladigan «yagona axborot muhiti» nimani anglatishi va nimadan iboratligi. Yuqorida keltirilgan raqamli platformaning ta'rifi va raqamli platformalarning ajralib turadigan xususiyatlari raqamli platformalarni terishga imkon beradi .

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni "Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni yanada rivojlantirish uchun qulay ishbilarmonlik muhitini shakllantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" 24.08.2011 yildagi PF-4354-son

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Toshkent shahri saylovchilari vakillari bilan uchrashuvdagi nutqi. Toshkent shahri, 2016-yil 24-noyabr.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi "2022- 2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-sonli Farmoni// www.lex.uz

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 24 yanvardagi "Respublikada ishlab chiqarishni rivojlantirish va sanoat kooperasiyasini kengaytirishning samarali tizimini yaratish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-99-son Qarori// www.lex.uz

5. Abdullajanovich, U.T. (2022, March). THE ROLE OF INDUSTRIAL ENTERPRISES IN THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY. In Conference Zone (pp. 271-276).

6. Shodiyeva, G., Tog' Ayeva, D. A., & Sultonov, B. A. (2022). KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI. Academic research in educational sciences, 3(5), 610-613.

7. Muhammadjonov B. B., Rustamov D.S., KICHIK BIZNES SUB'YEKTLARINI RIVOJLANISH MASALALARI ./JOURNAL OF MARKETING, BUSINESS AND MANAGEMENT(JMBM)/SJIF FACTOR: 5.57

8. Xalilov N. KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI./ JOURNAL OF MARKETING, BUSINESS AND MANAGEMENT(JMBM)/SJIF FACTOR: 5.57

9. Kholmamatov Diyor Haqberdievich. Development of Customer Service Delivery System in Wholesale Trade. Indonesian Journal of Law and Economics Review, 2019